

*dr Dorota Milek*¹

Katedra Ekonomii i Finansów
Politechnika Świętokrzyska

*mgr Iwona Kantarek*²

Przedsiębiorczość w rozwoju polskich regionów

WPROWADZENIE

Przedsiębiorczość to pojęcie o charakterze interdyscyplinarnym, które ma istotne znaczenie dla rozwoju społecznego i gospodarczego. Zagadnienia związane z problematyką przedsiębiorczości cechuje wieloaspektowość i złożoność, co powoduje, że nie wykształciła się jednolita teoria przedsiębiorczości. W literaturze przedmiotu brak jest także precyzyjnego zdefiniowania przedsiębiorczości mimo występującego bogactwa określeń tego pojęcia. Jest ona rozpatrywana w wymiarze procesu, zespołu cech, innowacyjności i jako nowoczesny czynnik produkcyjny wpływa na rozwój regionalny. Konieczne jest jednak wspieranie przedsiębiorstw przez samorządowe jednostki terytorialne.

Biorąc pod uwagę wzajemną zależność występującą na płaszczyźnie przedsiębiorczość–region, otoczenie przedsiębiorczości jest jednym z kluczowych czynników aktywizowania regionu. Celem artykułu jest ocena procesów rozwojowych w obszarze przedsiębiorczości w latach 2010–2014 na przykładzie województwa świętokrzyskiego.

W opracowaniu dokonano analizy i oceny poziomu przedsiębiorczości w województwie świętokrzyskim w badanym okresie, wykorzystując wskaźnik przedsiębiorczości, liczbę podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych oraz potencjał akademicki regionu. Na podstawie wybranych cech uchwycono zróżnicowanie w rozwoju przedsiębiorczości polskich województw, ze szczególnym uwzględnieniem świętokrzyskiego. Analiza dotyczy 2014 r. – pełny, aktualny dostęp do danych statystycznych oraz 2010 r., który był punktem odniesienia dla pokazania zmian w poziomie przedsiębior-

¹ Adres korespondencyjny: Al. Tysiąclecia PP 7, 25-314 Kielce, e-mail: dorothy@tu.kielce.pl.

² Adres korespondencyjny: e-mail: iwona.kantarek@op.pl.

czości polskich regionów. Ta 5-letnia perspektywa w funkcjonowaniu województw pozwoliła na ukazanie zmian w potencjale kształtującym przedsiębiorczość regionów w Polsce.

ISTOTA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

W procesach restrukturyzacji gospodarki i jej transformacji, które są skierowane na działania prorynkowe, bardzo ważną rolę odgrywa przedsiębiorczość. Pojęcie to jest zagadnieniem o charakterze interdyscyplinarnym i ma ogromne znaczenie w rozwoju społecznym i gospodarczym [Leśniewski, 2010, s. 67]. Dlatego też problematyką przedsiębiorczości zajmują się reprezentanci wielu dyscyplin naukowych – ekonomii, demografii, prawa, psychologii, socjologii, a także zarządzania [Kapusta, 2006, s. 17]. Ich odmienne metody, techniki badawcze, cele oraz płaszczyzny analizy nie przyczyniały się do powstania jednoznacznej i uniwersalnej definicji. Jednak przy wszelkich próbach interpretowania tego pojęcia najczęściej eksponowany jest jego aspekt ekonomiczny [Duraj, Papiernik-Wojdera, 2010, s. 19–21].

Prekursorami naukowego podejścia do przedsiębiorczości byli: R. Cantillon i J.B. Say. Powszechnie uznaje się, że terminem przedsiębiorczości pierwotnie zaczął się posługiwać drugi z wymienionych – J.B. Say, który sklasyfikował również rodzaje przedsiębiorców. Uważał on, że istota przedsiębiorczości ujawnia się w zachowaniu przedsiębiorcy, który dokonuje transferu ekonomicznych zasobów z obszarów o niskiej wydajności do obszarów z wyższą wydajnością, co zwiększa wytwarzanie oraz pozwala na osiągnięcie większego zysku [Piecuch, 2010, s. 15].

Współczesne badania naukowe dotyczące rozumienia istoty przedsiębiorczości nawiązują natomiast do głównych nurtów pojęcia, czyli poglądów J. Schumpetera, F. Knighta oraz szkoły austriackiej [Gaweł, 2007, s. 14], zgodnie z którymi przedsiębiorczość to [Gołębiowski, 2014, s. 11]:

- „wprowadzenie nowych kombinacji organizacji firmy – nowych produktów, nowych usług, nowych źródeł surowców, nowych metod produkcji, nowych rynków, nowych form organizacji” (J. Schumpeter),
- „zyski w zamian za ponoszenie niepewności i ryzyka” (F. Knight),
- „ponoszenie niepewności, koordynacja zasobów produkcyjnych, wprowadzanie innowacji i dostarczanie kapitału” (B. Hoselitz),
- „celowa działalność skierowana na założenie i rozwój firmy nastawionej na zysk” (A. Cole).

Bogactwo definicyjne i różnorodne nurty znaczeniowe sprawiają, że trudno wyodrębnić uniwersalną definicję przedsiębiorczości. Można ją jednak rozpatrywać w wymiarze [Makieła, 2008, s. 9]:

1. Procesu jako aktu budowania i tworzenia czegoś nowego, nowej działalności gospodarczej. Przedsiębiorczość jest zatem zorganizowanym procesem dzia-

łań ukierunkowanych, przy danych założeniach, na wykorzystanie nowatorskiego pomysłu, by generować korzyści finansowe na rynku. Podkreśla się więc umiejętność wykorzystania okazji, pomysłów, ryzyka i niepewności.

2. Zespołu cech opisujących dokładnie sposób postępowania człowieka. Przedsiębiorczość charakteryzuje aktywność, dynamizm, skłonność do podejmowania działań obarczonych ryzykiem, przystosowywanie się do zmiennych warunków, dostrzeganie i wykorzystywanie szans.
3. Innowacyjności, która związana jest z wprowadzaniem nowości, reformowaniem i ulepszaniem. Dotyczy ona wszystkich sfer i dziedzin. Za innowacyjne można uznać wszelkie ulepszenia urządzeń i maszyn, reformowanie systemów, stwarzanie nowych rzeczy, wartości czy zjawisk.

Wieloaspektowość i wieloznaczność terminu „przedsiębiorczość” wynika m.in. z faktu, zdaniem F.P. Druckera [1992, s. 8], że „przedsiębiorczość nie jest ani nauką, ani sztuką. Jest praktyką”.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ JAKO CZYNNIK ROZWOJU REGIONALNEGO

Aktualnie do podstawowych czynników produkcji – pracy, ziemi, kapitału – należy także dodać przedsiębiorcze postawy. To właśnie one przyczyniają się do tworzenia oraz wdrażania produktów, jednocześnie stymulując gospodarkę regionalną [Jędrzejewski, 2015, s. 56]. Do głównych elementów otoczenia przedsiębiorczości teoretycy zaliczają innowacyjne środowisko, wyposażenie instytucjonalne i odpowiedni klimat społeczny. Właściwie uporządkowany zbiór tych elementów jest jednym z najważniejszych obszarów mających wpływ na aktywizowanie rozwoju na poziomie regionalnym [Jędrzejewski, 2015, s. 49].

Z uwagi na wzajemne powiązania występujące w relacji przedsiębiorczość–region zachowania przedsiębiorcze mogą mieć związek ze stopniem rozwoju panującym w konkretnym regionie. Poza tym stopień tego rozwoju może być bezpośrednią przesłanką do pobudzania przedsiębiorczości. Jak słusznie zauważył teoretyk J.A. Schumpeter, „coraz większa liczba dyliżansów pocztowych nie doprowadzi do powstania kolei, gdyż do tego potrzebna jest zmiana sposobu myślenia”. Przedsiębiorczość należy traktować zatem jako determinantę rozwoju regionalnego [Zygmunt, 2015, s. 185].

Ocena wpływu przedsiębiorczości na rozwój regionalny to temat szeroko dyskutowany, jednak teoretycy D. Valliere oraz R. Peterson [2009, s. 462] uznali, że przedsiębiorczość oddziałuje na rozwój regionów poprzez efektywne wykorzystywanie dostępnych zasobów, innowacyjne działania, a także rosnącą konkurencję. Efekty te odznaczają się długofalowością, dlatego też są one zauważalne po określonym czasie.

W literaturze przedmiotu uznaje się, iż przedsiębiorczość działa pobudzająco na rozwój regionalny poprzez [Glinka, Gudkova, 2011 s. 53–55]:

1. Pełniejsze i jednocześnie całościowe wykorzystywanie regionalnych zasobów. Ma to związek z łączeniem w odpowiednich proporcjach czynników produkcji przy efektywnym ich wykorzystaniu. W praktyce oznacza to, że przedsiębiorcy łączą trzy podstawowe czynniki lub też uwzględniają dodatkowo innowacje. W ten sposób wyznaczają oni kierunki podążania rynku na bazie nowych produktów. Z kolei mikroprzedsiębiorcy ze względu na niskie budżety swoich firm zmuszeni są do korzystania z tego, co posiadają w ramach regionalnych zasobów.
2. Dobrze prosperujące firmy, które poza tworzeniem nowych miejsc pracy zachęcają mieszkańców do otwierania własnych firm w zbliżonych branżach, czym pobudzają przedsiębiorcze postawy.
3. Fakt, iż podejmowanie decyzji przez przedsiębiorców związane jest z ponoszeniem ryzyka, aczkolwiek oczekiwany efekt końcowy pozwoli zbudować przewagę konkurencyjną nad pozostałymi firmami. Dodatkowo firmy działające na dużą skalę, które wspomagają się zagranicznym kapitałem, uzyskać mogą również korzyści dla inwestorów.
4. Kształtowanie elastyczności rynkowej. Przedsiębiorcze aktywne postawy pozwalają na szybkie reakcje w związku ze zbyt niskim popytem, co przyczynia się do stabilizacji rynku. Natomiast elastyczność dotycząca innowacyjnych oraz strukturalnych rozwiązań w sferze zarządzania zwiększa konkurencyjność. Ostatecznie innowacyjne rozwiązania przyczyniają się do zmian jakościowych na terenie całego regionu.

To właśnie działalność przedsiębiorstw wpływa na powiększanie się produkcji dóbr i usług oraz PKB. Jednak największe znaczenie mają firmy z największą przewagą liczebną w kraju – mikroprzedsiębiorstwa. To właśnie one ograniczają bezrobocie, wprowadzają innowacyjne rozwiązania, szybko reagują na rynkowe zmiany, jednocześnie ulepszając prosperowanie własnych firm [Jędrzejewski, 2015, s. 55–56]. Małe firmy wyznaczają więc ramy społeczno-ekonomicznego rozwoju regionów.

W badaniach zajmujących się powiązaniem przedsiębiorczości z poziomem rozwoju regionalnego można wyróżnić kilka technik pomiarowych. Po pierwsze, badania Global Entrepreneurship Research Association oceniają poziom przedsiębiorczości, bazując na intencjach i zdolnościach przedsiębiorczych oraz mobilizującego strachu przed porażką [Tarnawa i in., 2013, s. 54].

Z kolei A. Klasik [2006, s. 42] wyróżnia wskaźnik przedsiębiorczości na podstawie liczby nowych przedsiębiorstw w danym roku na 1000 mieszkańców. Wskaźnik ten oscyluje zatem wokół liczby otwieranych firm, z uwzględnieniem salda podmiotów wyrejestrowanych i zarejestrowanych w odniesieniu do tysięcy ludności w tym samym okresie.

Aby przedsiębiorczość realnie wpływała na rozwój regionu, muszą w nim zaistnieć sprzyjające warunki ekonomiczne, mentalne, prawne oraz instytucjonalne przy umiejętnym wykorzystaniu jego potencjału akademickiego [Kola-Bezka, 2010, s. 404].

INSTRUMENTY STYMULOWANIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI NA POZIOMIE REGIONALNYM

Jedną z głównych okoliczności, która ma bezpośredni związek z rozwojem przedsiębiorczości, jest zaangażowanie władz regionalnych przy wsparciu ze strony instytucji otoczenia biznesu. Biorąc pod uwagę przedmiot oraz formę instrumentów wspierających sektor małych i średnich przedsiębiorstw, stosowanych przez organy administracji, należy wyróżnić następujące [Richert-Kaźmierska, 2012, s. 21]:

- finansowe,
- organizacyjne,
- promocyjne,
- szkoleniowo-doradcze.

Instrumenty o charakterze finansowym mają związek z regionalną polityką budżetową. W skład tej grupy wchodzi instrumenty dochodowe (zależne od gmin, które zakładają bierne działania ze strony jednostek samorządowych) oraz wydatkowe (zależą od wszystkich jednostek samorządu terytorialnego i są to czynne działania). Instrumenty dochodowe obejmują ulgi i zwolnienia podatkowe, odroczenia, umorzenia, ratalne pobieranie podatków. Do kluczowych instrumentów wydatkowych zalicza się wydatki inwestycyjne, których celem jest wzrost atrakcyjności inwestycyjnej oraz wsparcie finansowe ze strony instytucji otoczenia biznesu [Richert-Kaźmierska, 2012, s. 22]. Do instytucji tych zalicza się parki technologiczne, inkubatory przedsiębiorczości, centra targowe, centra wystawienniczo-promocyjne, fundusze poręczeniowo-kredytowe oraz agencje rozwoju lokalnego. Oferują one pomoc z zakresu finansowego, doradczego, informacyjnego, szkoleniowego [Piotrowska-Trybull, 2005, s. 19].

Instrumenty organizacyjne to procesy i działania władz regionalnych w sferze administracyjnej nakierowane na przedsiębiorców. Wśród nich wyróżnić należy [Richert-Kaźmierska, 2012, s. 22]:

- tworzenie specjalistycznych komórek odpowiedzialnych za profesjonalną obsługę przedsiębiorców,
- promowanie opracowanej oferty regionu dotyczącej inwestycji,
- rzetelny system komunikowania się na linii przedsiębiorca–administracja, uwzględniając także elektroniczną wymianę dokumentów,
- logiczną, przejrzystą i stałą realizację procedury odnoszącej się do obsługi firm,
- współpracę pomiędzy samorządem a przedsiębiorcami.

Biorąc pod uwagę marketing terytorialny, w ramach *instrumentów promocyjnych* należy uwzględnić:

- publikację reklam poszczególnych regionów w mediach masowego przekazu – czasopiśmie branżowe, telewizja, internet,
- public relations polegający na tworzeniu więzi i promowaniu przedsiębiorczości w regionach poprzez pokazy czy targi,

- marketing bezpośredni – katalogi, mailingi,
- sprzedaż osobistą, czyli prezentowanie oferty regionu poszczególnym inwestorom na indywidualnych spotkaniach.

Do ostatniej grupy – *instrumentów szkoleniowo-doradczych* – zaliczamy:

- organizowanie tematycznych szkoleń, konferencji czy seminariów dla przedsiębiorców i ich pracowników,
- obsługę prawno-finansową firm przez jednostki utworzone dzięki administracji publicznej,
- otwieranie punktów z ekspertami, którzy oferują doradztwo sektorowi MŚP,
- organizację konkursów biznesowych związanych z zakładaniem firm.

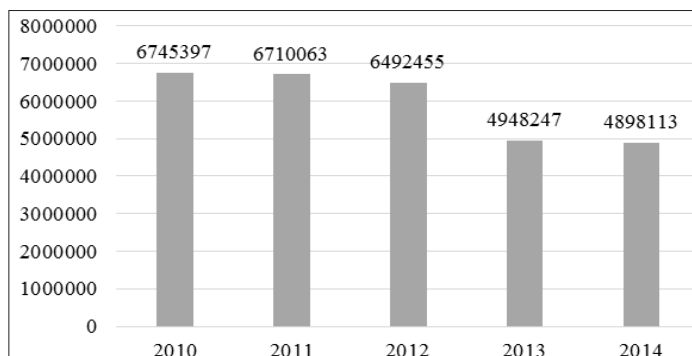
Aby przedsiębiorczość skutecznie wpływała na rozwój regionalny, konieczne są więc skoordynowane działania jednostek samorządowych. Polityka władz regionalnych powinna stymulować otwieranie działalności gospodarczej, a nie być czynnikiem demotywującym.

ROZWÓJ POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO W LATACH 2010–2014

Województwo świętokrzyskie, utworzone w obecnym kształcie w 1999 r., otoczone jest największymi aglomeracjami Polski. Znajduje się między dwoma korytarzami infrastruktury drogowej o znaczeniu kontynentalnym. Powierzchnia regionu lokuje go na przedostatnim miejscu w kraju. Sieć osadnicza odznacza się mniejszą gęstością niż średnia krajowa. Region charakteryzuje się wyraźnym podziałem na rolnicze południe i przemysłową północ.

Do oceny poziomu rozwoju potencjału gospodarczego województwa świętokrzyskiego wykorzystano: nakłady inwestycyjne, nakłady na działalność innowacyjną, a także podmioty gospodarki narodowej znajdujące się w rejestrze REGON. W badanym okresie liczba tych podmiotów wzrosła o 1,30% (w 2010 r. – 108 715 podmiotów, w 2014 r. – 110 130 podmiotów). Największą grupę stanowią przedsiębiorstwa mikro – 95% wszystkich zarejestrowanych firm. To właśnie one mają największy wpływ na rozwój regionalny poprzez ograniczanie bezrobocia, tworzenie konkurencji dla regionalnych monopolistów, szybkie reakcje na zjawiska rynkowe oraz wykorzystywanie innowacyjnych rozwiązań.

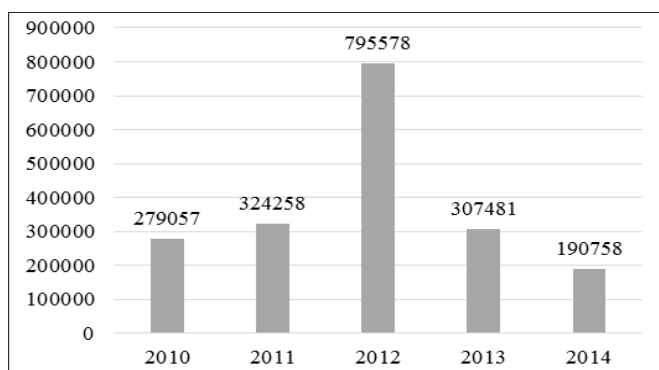
W latach 2010–2014 wartość nakładów poniesionych na inwestycje spadła o 27,39% (z 6,7 mln do 4,9 mln), co przedstawiono na rys. 1. Uwzględniając minimalny wzrost liczby podmiotów, spadek tego rodzaju nakładów nie jest dobrą wizją na przyszłość. Tym bardziej że modernizacja obiektów czy też kupno nowych są podstawą dla płynnej działalności firm. Zmniejszona wartość inwestowania generuje niższy poziom PKB, wpływa na upadłość firm, a ostatecznie powoduje wzrost bezrobocia.

Rys. 1. Wielkość nakładów inwestycyjnych w regionie w badanym okresie

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Z kolei wartość nakładów związanych z działalnością innowacyjną spadła w krańcowych latach o 31,64% (rys. 2). Ten negatywny wynik oznacza relatywne zmniejszanie się wydatków na sferę badawczą i rozwojową, kupno nowoczesnych oprogramowań, gotowych technologii oraz maszyn i urządzeń. Nie nadążając za nowinkami technologicznymi, nie można konkurować z pozostałymi województwami w tym aspekcie. Prowadzi to do dysproporcji rozwojowych, a przecież inwestowanie w badania i rozwój są wymogiem współczesnych wyzwań rozwojowych. Wprawdzie przełomowym rokiem w analizowanym okresie był rok 2012, jednak jednorazowy wzrost nie nadrobi narastających braków w tej dziedzinie.

Rys. 2. Wielkość nakładów na działalność innowacyjną w regionie

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [Rocznik..., 2013, s. 314; Rocznik..., s. 305].

Ustabilizowanie wartości omawianych nakładów na poziomie dostosowanym do realnych potrzeb jest koniecznym warunkiem rozwoju. Dopiero skutkiem tych działań może być rozwój gospodarczy oparty na nakładach związanych z działalnością innowacyjną.

KLUCZOWE WSKAŹNIKI ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM NA TLE INNYCH REGIONÓW

Dla realizacji celu badawczego rozwój przedsiębiorczości przedstawiono za pomocą wskaźnika przedsiębiorczości, liczby podmiotów zarejestrowanych oraz wyrejestrowanych, a także uwzględniając potencjał akademicki regionu.

Wskaźnik przedsiębiorczości wyrażono liczbą podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców. Wskazuje on na stopień przedsiębiorczych postaw wśród lokalnej ludności. Poza tym umożliwia analizowanie rozwoju na podstawie potencjału społecznego. Wyrażony został za pomocą następującej formuły [Iwańska, Bieńkowska, 2010, s. 120]:

$$W_p = \frac{P}{L} \times 10000, \quad (1)$$

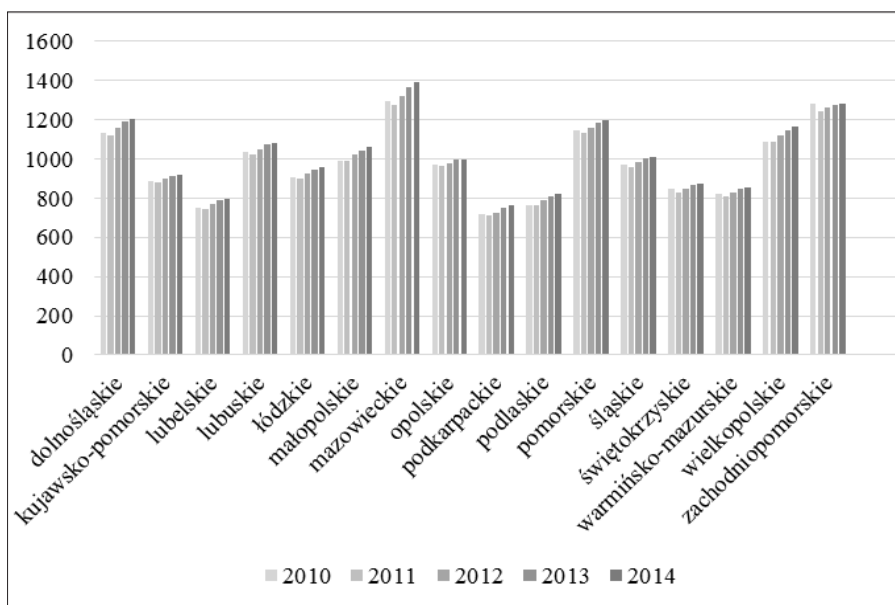
gdzie:

W_p – wskaźnik przedsiębiorczości,

P – liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON,

L – liczba ludności.

Wartość wskaźnika dla wszystkich województw w badanych latach przedstawiono na rys. 3.

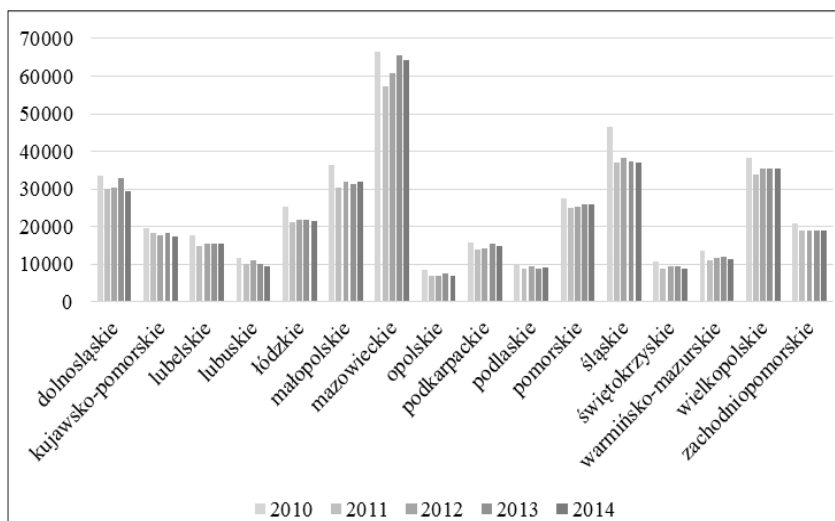

Rys. 3. Wartość wskaźnika przedsiębiorczości w latach 2010–2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Województwo świętokrzyskie w analizowanym okresie utrzymywało stale dwunastą pozycję. Jednocześnie wpisało się w krajową tendencję wzrostową tego wskaźnika. Najwięcej przedsiębiorstw w przeliczeniu na liczbę ludności zlokalizowanych jest w województwie mazowieckim, natomiast najmniej w podkarpackim.

Liczba podmiotów zarejestrowanych w danym roku pozwala na określenie przejrzystości administracyjnych procedur, porównanie otwierania nowych działalności z sytuacją społeczno-gospodarczą, jak również ocenę pod kątem poziomu stopnia bezrobocia rejestrowanego. Dane dotyczące tych podmiotów w latach 2010–2014 przedstawiono na rys. 4.

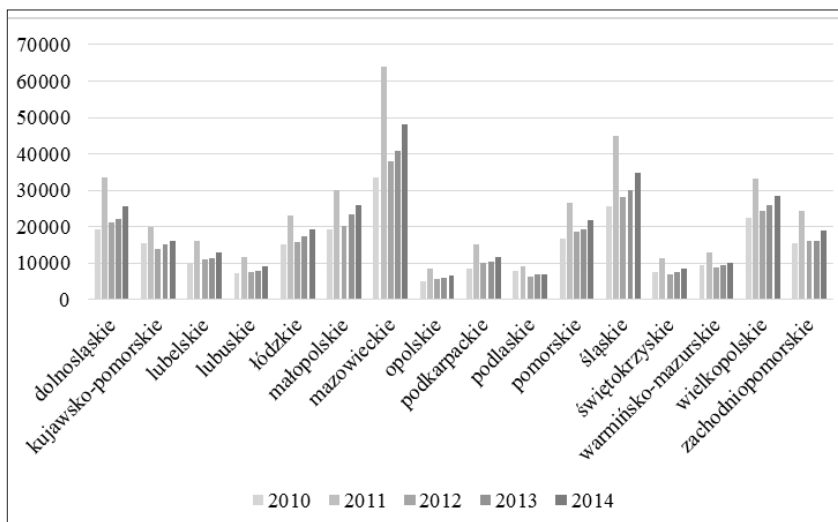
Rys. 4. Liczba podmiotów zarejestrowanych w latach 2010–2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Region świętokrzyski uplasował się na czternastej pozycji, co jest dość zaskakującym zjawiskiem, ponieważ atrakcyjna lokalizacja województwa między korytarzami kontynentalnymi (autostrady A2 i A4 oraz A1), przy bliskiej granicy ze Słowacją oraz Ukrainą, powinna stanowić mocne podstawy różnych rodzajów działalności z naciskiem na transport czy sektor wysokich technologii. Niestety liczba otwieranych świętokrzyskich firm stanowi zaledwie 2,55% krajowych działalności gospodarczych. W badanych latach tendencja spadkowa dotyczyła wszystkich województw, jednak nie tłumaczy to aż tak niskiego wyniku. Tradycyjnie najwięcej przedsiębiorstw zakładanych jest na terenie województwa mazowieckiego, natomiast najmniej – opolskiego.

Z kolei stan podmiotów wyrejestrowanych przedstawia liczbę firm, które zostały z różnych powodów zlikwidowane. Do najczęstszych przyczyn tego typu działań należy zaliczyć przede wszystkim: ogłoszenie upadłości, brak wypłacal-

ności, nieodpowiedni profil przedsiębiorstw w kontekście sytuacji rynkowej, niewłaściwie wykonany biznesplan, narastającą konkurencję czy brak wykwalifikowanej kadry. Podmioty wyrejestrowane na terenie województw w analizowanym okresie zaprezentowano na rys. 5.

Rys. 5. Liczba podmiotów wyrejestrowanych w latach 2010–2014

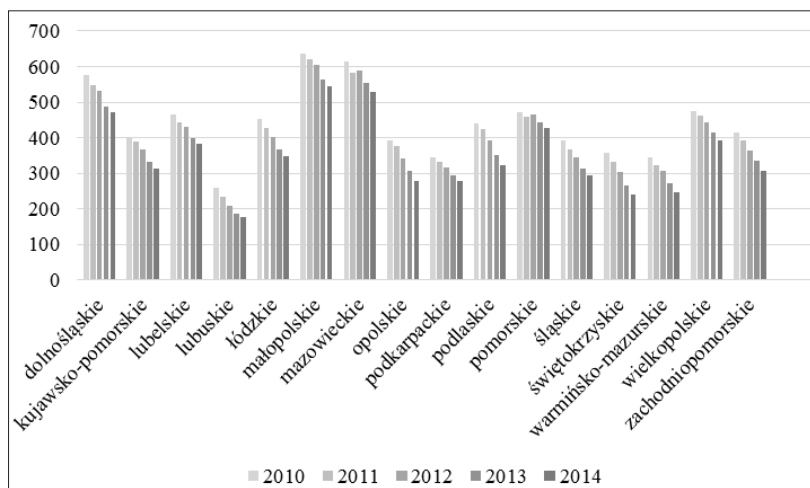
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Świętokrzyskie ponownie znajduje się na końcu krajowego rankingu, tj. czter-nastej pozycji. W całym kraju można zauważyć wzrost wyrejestrowań w ciągu analizowanych lat. Najwięcej firm ogłasza swoją upadłość w województwie ma-zowieckim, najmniej – w opolskim.

Istotnym wskaźnikiem, który ma związek z przedsiębiorczymi działaniami, jest potencjał akademicki regionu. Wskazuje on na liczbę studentów szkół wyż-szych przypadających na 10 000 mieszkańców. Merytoryczne przygotowanie stu-dentów oraz wiedza zdobyta w trakcie studiów są podstawą dla dobrze prosperują-cych firm. Wartość wskaźnika dla lat 2010–2014 przedstawiono na rys. 6.

Województwo świętokrzyskie na tle kraju zajmuje jedno z ostatnich miejsc z niskim potencjałem akademickim regionu, co nie jest satysfakcjonującym wyni-kiem. Oznacza to, że w porównaniu do innych regionów Polski wykorzystywanie zdobytej na uczelni wiedzy przez studentów w aspekcie przyszłej działalności go-spodarczej będzie znikome. Przełoży się to na niższy wskaźnik nowych podmio-tów gospodarczych. Jednak mając na względzie wyniki krajowe, można dostrzec zależność między atrakcyjnością uczelni dla potencjalnych studentów a liczbą studiujących na 10 000 mieszkańców. Stąd też najczęściej studentów podejmuje naukę w województwach małopolskim i mazowieckim, natomiast najmniej –

w lubuskim. Ze względu na fakt, że z roku na rok liczba studentów spada, oferta uczelni powinna być bardziej atrakcyjna i powiązana z regionalnymi branżami, by pomimo niżu utrzymywać odpowiednią liczbę studentów.

Rys. 6. Liczba studentów na 10 000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

PODSUMOWANIE

Stopień oddziaływania przedsiębiorczości na rozwój regionalny jest widoczny w obszarze efektywnego wykorzystania zasobów, podejmowania innowacyjnych działań oraz w podniesieniu konkurencji na rynku. Proces ten ma długotrwały charakter, co powoduje, że efekty są widoczne dopiero po pewnym czasie. Przedsiębiorcze postawy są koniecznym, ale nie wystarczającym warunkiem do powstawania oraz rozwijania firm w regionie. Otwartość władz na nowatorskie pomysły i idee, a także udzielanie przez nie wsparcia sprzyja powstawaniu nowych przedsiębiorstw.

Regionalne przedsiębiorstwa województwa świętokrzyskiego stanowią zaledwie 2,55% wszystkich firm w kraju. Jest to dość niski wynik, mając na względzie potencjał województwa. Przyczyn tego stanu należy upatrywać w niechęci mieszkańców do otwierania własnych firm spowodowanej dużym poziomem ryzyka, barierach prawnych oraz niskiej edukacji społeczności w zakresie przedsiębiorczych działań. Ponad 95% stanowią mikroprzedsiębiorstwa, co wpisuje się w krajową tendencję. W okresie 2010–2014 wielkość nakładów innowacyjnych drastycznie spadła (o 31,64%), co jest bardzo negatywnym wynikiem, biorąc pod uwagę fakt zwiększania się liczby podmiotów gospodarczych w województwie (o 1,30% w krańcowych analizowanych latach). Modernizowanie środków trwałych lub

zakup nowych środków jest podstawą płynnej działalności przedsiębiorstwa. Regionalna tendencja do obniżki nakładów inwestycyjnych z ponad 6,7 mln zł do 4,9 mln zł (o 27,39%) niesie ze sobą konsekwencje w postaci upadłości przedsiębiorstw oraz wzrostu bezrobocia.

Niewielki wzrost wskaźnika przedsiębiorczości w analizowanym okresie, przedstawiający liczbę podmiotów przypadających na 10 000 mieszkańców, jest korzystnym zjawiskiem. Mieszkańcy podejmują ryzyko i otwierają własne firmy mimo nie zawsze sprzyjającej koniunktury. Ich przedsiębiorcze postawy mają istotne znaczenie dla rozwoju regionalnego. Należy podkreślić, że kluczowe znaczenie mają różnorodne formy pomocy przedsiębiorcom na wczesnym etapie ich działalności – poprzez instytucje otoczenia biznesu do inkubatorów przedsiębiorczości. Jednocześnie konieczne są działania mające na celu ograniczanie barier uniemożliwiających prężne działanie firm, tj. wysokie podatki nieadekwatne do początkowo małych obrotów firm czy skomplikowane przepisy prawa dotyczące otwarcia przedsięwzięcia.

Przedsiębiorczość ma istotne znaczenie w rozwoju regionu świętokrzyskiego. Aktywizowanie społeczeństwa w zakresie przedsiębiorczych działań przyczynia się do wzrostu liczby podmiotów stymulujących gospodarkę regionu. Mimo iż w badanym województwie warunki do zakładania firm nie są zbyt zachęcające, to jednak mieszkańcy stale próbują swoich sił na rynku i podejmują działalność gospodarczą.

BIBLIOGRAFIA

- Bank Danych Lokalnych, <https://bd.l.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica> (9.09.2016).
- Drucker P., 1992, *Innowacja i przedsiębiorczość. Praktyka i zasady*, PWE, Warszawa.
- Duraj J., Papiernik-Wojdera M., 2010, *Przedsiębiorczość i innowacyjność*, Difin, Warszawa.
- Gaweł A., 2007, *Ekonomiczne determinanty przedsiębiorczości*, Wyd. AE w Poznaniu, Poznań.
- Glinka B., Gudkova S., 2011, *Przedsiębiorczość*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Gołębiowski G., 2014, *Przedsiębiorczość w Polsce w świetle badań Global Entrepreneurship Monitor*, „Studio BAS”, nr 1.
- Iwańska M., Bieńkowska W., 2010, *Zróżnicowanie wartości wskaźnika przedsiębiorczości w gminach wiejskich województwa mazowieckiego w układzie przestrzennym*, „Acta Scientiarum Polonorum. Oeconomia”, vol. 9(3).
- Jędrzejewski L., 2015, *Przedsiębiorczość jako stymulator rozwoju regionalnego*, „Kwartalnik Kolegium Ekonomiczno-Społecznego Studia i Prace”, nr 3.
- Kapusta F., 2006, *Przedsiębiorczość. Teoria i praktyka*, PWN, Poznań–Wrocław.
- Klasik A., 2006, *Przedsiębiorczość i konkurencyjność a rozwój regionalny – wprowadzenie* [w:] *Przedsiębiorczość i konkurencyjność a rozwój regionalny* red. A. Klasik, Wyd. AE w Katowicach, Katowice.
- Kola-Bezka M., 2010, *Przyczynek do rozważań o przedsiębiorczości polskich regionów*, Wyd. UMK, Toruń.

- Leśniewski M., 2010, *Kultura organizacyjna gminy a rozwój regionalny* [w:] *Przedsiębiorczość a rozwój regionalny w Polsce*, red. K. Kuciński, Difin, Warszawa.
- Makiela Z., 2008, *Przedsiębiorczość regionalna*, Difin, Warszawa.
- Piecuch T., 2010, *Przedsiębiorczość. Podstawy teoretyczne*, C.H.Beck, Warszawa.
- Piotrowska-Trybull M., 2005, *Instytucje otoczenia biznesu i ich wpływ na konkurencyjność regionu*, Lega, Włocławek.
- Richert-Kaźmierska A., 2012, *Teoretyczne koncepcje przedsiębiorczego regionu i przedsiębiorczości regionalnej* [w:] *Aspekty i przejawy przedsiębiorczości regionalnej w Polsce*, red. A. Richert-Kaźmierska, Wyd. Politechniki Gdańskiej, Gdańsk.
- Rocznik statystyczny województwa świętokrzyskiego 2013*, Urząd Statystyczny w Kielcach, Kielce.
- Rocznik statystyczny województwa świętokrzyskiego 2015*, Urząd Statystyczny w Kielcach, Kielce.
- Tarnawa A. i in., 2013, *Global Entrepreneurship Monitor Polska*, PARP, Warszawa.
- Valliere D., Peterson R., 2009, *Entrepreneurship and Economic Growth: Evidence from Emerging and Developed Countries*, „Entrepreneurship & Regional Development”, t. 25, no. 5, <https://doi.org/10.1080/08985620802332723>.
- Zygmunt J., 2015, *Przedsiębiorczość jako czynnik rozwoju regionalnego na przykładzie województwa opolskiego* [w:] *Problemy rozwoju regionalnego i lokalnego*, red. M. Markowska, D. Głuszcuk, Wyd. UE, Wrocław.

Streszczenie

Rozwój regionalny odnosi się do pozytywnych zmian na płaszczyźnie społecznej, ekonomicznej, technologicznej i technicznej oraz ekologicznej, które przyczyniają się do wzrostu potencjału gospodarczego, pozycji konkurencyjnej oraz podniesienia poziomu jakości życia mieszkańców. Wskazują one na konieczność wprowadzania innowacji przy aktywnym działaniu instytucji władz publicznych, które zagwarantują ekonomiczny sukces. Pierwotne koncepcje rozwojowe zakładają konieczność oparcia głównych założeń na naturalnym i materialnym kapitale regionu, jednocześnie przypisując ogromne znaczenie wszelkim postaciom przedsiębiorczości. Biorąc pod uwagę wzajemną zależność występującą na płaszczyźnie przedsiębiorczość–region, otoczenie przedsiębiorczości jest jednym z kluczowych czynników aktywizowania regionu. Celem artykułu jest ocena procesów rozwojowych w obszarze przedsiębiorczości w latach 2010–2014 na przykładzie województwa świętokrzyskiego. W opracowaniu dokonano analizy i oceny poziomu przedsiębiorczości w województwie świętokrzyskim w badanym okresie, wykorzystując wskaźnik przedsiębiorczości, liczbę podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych oraz potencjał akademicki regionu.

Słowa kluczowe: region, rozwój regionalny, przedsiębiorczość regionalna

Entrepreneurship in the development of Polish regions

Summary

The regional development refers to positive changes on the social, economic, technological, technical and ecological level, which contribute to the growth of the economic potential, the competitive position and they increase the level of quality of life. They point to the need to innovate

with the active operation of the institutions of public authorities, which will guarantee economic success. The original concepts of development assume the need to support the main objectives for the natural and material capital of a region, while attributing great importance to all forms of entrepreneurship. Given the interdependence occurring at the level of entrepreneurship – the region surrounding entrepreneurship is one of the key factors activating the region. This article aims to assess development processes in the area of entrepreneurship in 2010–2014 on the example of the Świętokrzyskie voivodeship. In the article, analysis and the assessment of the level of the entrepreneurship in the Świętokrzyskie voivodeship in the period analysed were made, exploiting the rate of the entrepreneurship, the number of registered and de-registered entities and the academic potential of the region.

Keywords: region, regional development, entrepreneurship regional

JEL: O11 i R11